

DN DEBATT

DN Debatt. "Klimatet viktigare än politiska vinster på svenska särlosningar"

PUBLICERAD I GÅR 20:00

Beslut på EU-nivå kan kraftfullt driva den globala tekniska utvecklingen. Det kan knappast svenska särlosningar, skriver artikelförfattarna. Bilden: Märta Stenevi (MP) och Per Bolund (MP) föreslog nyligen skärpta svenska klimatmål. Foto: Pontus Lundahl/TT

DN DEBATT 2/9.

Två nationalekonomer: Att EU når klimatneutralitet har radikalt större demonstrationsvärde än att Sverige gör det.

Slagord som att Sverige ska bli världens första klimatneutrala välfärdsstat måste ersättas med att Europa ska bli världens första klimatneutrala kontinent. Det senare är svårare att exploatera politiskt på den inhemska arenan, men desto viktigare, skriver nationalekonomerna Robert Boije och John Hassler.

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s klimatreporter Jannike Kihlberg ger dig veckans viktigaste läsning om klimatkrisen – nyheter, granskningar, fördjupningar och intervjuer.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

Debatten om klimatförändringarna och vad som bör göras präglas av myter och missuppfattningar:

- En första sådan är att det skulle finnas ett nära förestående bästföredatum för klimatåtgärder.
- En annan är att omställningen till klimatneutralitet kräver mycket stora uppoffringar och en radikal förändring av vårt sätt att leva.
- En tredje är att nationella, lokala eller till och med individuella utsläppsmål är viktiga för att stoppa klimatförändringarna.

För ett par veckor sedan publicerade FN:s klimatpanel (IPCC) [sin sjätte rapport \(AR6\)](#) om de naturvetenskapliga aspekterna på den globala uppvärmningen. Rapporten bekräftar slutsatserna i tidigare rapporter, men med större säkerhet. Det är nu (till skillnad mot i tidigare rapporter) ställt bortom rimligt tvivel att vi människor bär skulden för klimatförändringarna. Evidensen har också stärkts för att flera slags extrema väderhändelser blir vanligare och mer extrema när den globala medeltemperaturen ökar.

Det är inte så att det vid en viss ackumulerad utsläppsmängd eller vid en viss temperatur blir "för sent att göra något". Att vänta ökar dock kostnaderna, både eftersom klimatförändringarna blir större och eftersom en snabbare och därmed dyrare omställning då kan bli nödvändig. Även om det aldrig blir för sent att agera bör vi därför inte vänta, tvärtom.

En annan viktig slutsats som stärkts är att det finns ett linjärt samband mellan ackumulerade utsläpp å ena sidan och global medeltemperatur samt frekvens och intensitet i extremväder å den andra. Detta betyder att ju längre vi väntar med att bryta de globala utsläppstrenderna desto större blir klimatförändringarna. Men det är inte så att det vid en viss ackumulerad utsläppsmängd eller vid en viss temperatur blir "för sent att göra något". Att vänta ökar dock kostnaderna, både eftersom klimatförändringarna blir större och eftersom en snabbare och därmed dyrare omställning då kan bli nödvändig. Även om det aldrig blir för sent att agera bör vi därför inte vänta, tvärtom.

En ordnad global omställning behöver inte alls kräva radikala förändringar i våra liv. I [en rapport från internationella valutafonden \(IMF\)](#) visas att global koldioxidneutralitet till 2050 är förenlig med en fortsatt god ekonomisk tillväxt också i utvecklingsländer som måste få chansen att komma i fatt ekonomiskt. Rapporten visar också att omställningen kan ske utan stora fördelningseffekter och med hanterbara statsfinansiella konsekvenser. En förutsättning för minskade utsläppen är dock att utsläppen av koldioxid prissätts. Det leder till högre energipriser, bland annat på drivmedel och viss uppvärmning.

För att minska negativa ekonomiska och sociala konsekvenser behöver prissättning kompletteras med stöd till investeringar och teknikutveckling samt transfereringar till grupper av individer som särskilt drabbas av de högre energipriserna. Dessa kompletterande åtgärder fungerar dock inte som substitut för prissättning av utsläpp.

Efter att FN släppte sin senaste rapport har ropen på snabbare och strängare nationella åtgärder i Sverige tilltagit. Ett exempel är [artikeln på DN Debatt den 19/8](#) där två naturvetare efterlyser beslut med fokus på utsläppen inom Sveriges gränser och till och med på kommunnivå. Detta är fel fokus. Att Sverige eller Stockholm når specifika utsläppsmål, till exempel genom att under en övergångsfas använda importerade biobränslen, kommer inte att minska de stora utsläppsländernas utsläpp. Klimatförändringarna kan bara stoppas om USA, Kina, Indien men också EU som helhet blir klimatneutrala. Den svenska klimatpolitiken måste därför lyfta blicken från vår egen bakgård.

Om alla länder skulle införa en koldioxidskatt på samma nivå som Sveriges och som sedan stiger i takt med bnp, skulle sannolikt jordens medeltemperaturökning kunna begränsas till 1,5 grader under detta århundrade.

Vad bör då Sverige driva internationellt? Utgångspunkten måste vara insikten att det inte kan få fortsätta att vara gratis att släppa ut koldioxid. Det är inte bara ett principiellt argument. Det finns ett överväldigande forskningsstöd för att utsläppen minskar och att fossilfria alternativ utvecklas och blir lönsamma om det kostar att släppa ut. [En studie, av Hassler med flera från 2020](#), visar att om alla länder skulle införa en koldioxidskatt på samma nivå som Sveriges och som sedan stiger i takt med bnp, skulle sannolikt jordens medeltemperaturökning kunna begränsas till 1,5 grader under detta århundrade.

Betydligt lägre utsläppspriser än så skulle också ha stor effekt. Ett pris på 35 dollar per ton koldioxid, motsvarande 70 öre per liter bensin, skulle [enligt IMF](#) minska utsläppen i Kina med 30 procent och nästan lika mycket i G20-länderna. Betydande intäkter som kan användas till gröna investeringar och att motverka oönskade fördelningseffekter genereras också. Om Sverige vill bidra till verklig global klimatnytta bör vi därför verka för en överenskommelse om ett prisgolv för utsläpp av koldioxid.

G20-länderna har nyligen kommit överens om att driva igenom ett globalt golv för företagsbeskattning. Det vore viktigare, och knappast omöjligt, att göra samma sak på klimatområdet.

Prissättning av utsläpp kan ske antingen genom avgifter/skatter eller genom ett system som [EU:s handelssystem EU-ETS](#). I ett sådant system ges ett begränsat antal utsläppsrätter ut varje år och varje utsläppare måste lämna in en utsläppsrätt för varje ton

koldioxid som släpps ut. Utsläppsrätterna kan köpas och säljas på en marknad så ett gemensamt utsläppspris uppstår.

Nu är EU:s klimatpolitik på väg att stöpas om. Centralt i [EU-kommissionens förslag](#) är att skapa ett utsläppshandelssystem också för transporter och uppvärmning av fastigheter. Utsläppen där hanteras i dag nationellt och detta har i stora drag inte fungerat.

Givetvis finns många detaljer att diskutera i EU-kommissionens idéer, men om Sverige vill agera internationellt föredöme bör vi gå "all in" i att stödja ett breddat EU-ETS.

Ett bredare system för utsläppshandel skulle innebära att EU som helhet får direkt kontroll över unionens sammanlagda utsläpp och därmed skaffar sig de verktyg som krävs för att nå målet om klimatneutralitet till 2050.

En klimatpolitik som tar EU till klimatneutralitet har det radikalt större demonstrationsvärde än om Sverige gör det. Beslut på EU-nivå kan också kraftfullt driva på den globala tekniska utvecklingen. Det kan knappast svenska särlosningar. EU har dessutom helt andra möjligheter att direkt påverka resten av världen än vad Sverige har, med både morot och piska. Givetvis finns många detaljer att diskutera i EU-kommissionens idéer, men om Sverige vill agera internationellt föredöme bör vi gå "all in" i att stödja ett breddat EU-ETS.

En grundprincip i ett utsläppshandelssystem är att det är de sammanlagda utsläppen som ska kontrolleras, inte var de sker. Denna princip är i exakt överensstämmelse med vad den naturvetenskapliga forskningen säger. Det är de sammanlagda utsläppen som driver klimatförändringarna, inte var de sker.

I ett breddat utsläppshandelssystem blir nationella, regionala, kommunala och individuella utsläppsmål irrelevanta för klimatet och bör därför avskaffas. Det betyder inte att svensk klimatpolitik inom våra gränser blir överflödigt. Tvärtom behövs politik med syftet att underlätta omställningen och bevara acceptansen för den.

På samma sätt behövs kompletterande politik på EU-nivå, till exempel i form av stöd till teknikutveckling och bistånd till länder där omställningen är svårare än i Sverige. Något övrigt behov av att fördyra och försvåra behövs däremot inte. Med ett breddat EU-ETS bör till exempel den svenska koldioxidskatten avskaffas liksom kravet på inblandning av biobränsle i bensin och diesel.

Vi inser att flera aktörer, inte minst inom politiken, ser en risk för att en utvidgning av EU:s utsläppshandelssystem skulle ta bort en viktig arena för inhemsk politik.

Slagord som att Sverige ska bli världens första klimatneutrala välfärdsstat får ersättas med att Europa ska bli världens första klimatneutrala kontinent. Det senare är kanske svårare att exploatera politiskt på den inhemska arenan, men desto viktigare för klimatet. Vi hoppas därför att de

som ser dessa politiska risker låter dem övertrumfas av vårt gemensamma intresse att rädda klimatet.

DN Debatt. 2 september 2021**Debattartikel**

Robert Boije, chefsekonom SBAB och doktor i nationalekonomi, och John Hassler, professor vid Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet:

"Klimatet viktigare än politiska vinster på svenska särlosningar"

TEXT

Robert Boije, chefsekonom SBAB och doktor i nationalekonomi

John Hassler, professor vid Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt